

РОЗ'ЯСНЕННЯ Інституту релігійної свободи щодо порядку направлення віруючих громадян на альтернативну (невійськову) службу замість строкової військової служби

(оновлено 16.02.2016)

У зв'язку з початком чергового призову на строкову військову службу [Інститут релігійної свободи](#) підготував роз'яснення порядку заміни військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою для віруючих громадян України.

Наведені нижче відповіді не стосуються випадків призову на військову службу під час мобілізації, що регулюється окремим Законом, особливості якого в контексті прав віруючих громадян

[викладені в іншій консультації IPC](#)

1. Нормативно-правові акти

- [Конституція України](#) (ч. 4 статті 35);
- [Закон України «Про альтернативну \(невійськову\) службу»](#) від 12 грудня 1991 року

№1975-XII (далі – Закон);

- [Закон України «Про військовий обов'язок та військову службу»](#) від 25 березня 1992 року №2232-XII;
- [Положення про порядок проходження альтернативної \(невійськової\) служби](#), затверджене Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження нормативно-правових актів щодо застосування Закону України «Про альтернативну (невійськову) службу» від 10.11.1999 року № 2066 (далі – Положення).

2. Хто підлягає призову на строкову військову службу?

Відповідно до ч. 1 статті 15 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» на строкову військову службу призиваються придатні для цього за станом здоров'я громадяни України чоловічої статі, яким до дня відправлення у військові частини виповнилося 18 років, та старші особи, які не досягли 27-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову на строкову військову службу. Такі особи називаються громадянами призовного віку.

3. Хто має право на альтернативну (невійськову) службу?

Громадяни України, які відповідають усім наступним вимогам:

1. підлягають призову на строкову військову службу;
2. мають релігійні переконання, які не дозволяють виконання військового обов'язку;
3. належать до релігійних організацій, віровчення яких не допускає користування зброєю, – як зареєстрованих, так і тих, що діють без реєстрації статуту (перелік таких організацій затверджений Постановою Кабміну від 10.11.1999 року № 2066);
4. документально підтвердили істинність своїх переконань (довідка релігійної організації, наявність релігійної освіти чи певного духовного сану, інші документи);
5. щодо яких відповідною комісією місцевої державної адміністрації прийнято рішення про направлення на альтернативну (невійськову) службу замість проходження строкової військової служби.

4. Який порядок направлення на альтернативну (невійськову) службу?

Етап 1. Особа призовного віку, яка бажає проходити альтернативну (невійськову) службу, подає до структурного підрозділу місцевої державної адміністрації у справах альтернативної служби (далі – підрозділ) письмову заяву.

Пропонуємо Вам [зразок такої заяви](#) До заяви додаються документи, що підтверджують істинність релігійних переконань призовника, копія документа про освіту, довідка про склад сім'ї та довідка з місця роботи або навчання (пункт 5 Положення). Така заява розглядається на засіданні підрозділу протягом календарного місяця (стаття 11 Закону).

Читайте також: [Мобілізація віруючих: питання та відповіді](#) **Етап 2.** Громадянин, щодо якого місцева держадміністрація прийняла позитивне рішення про направлення на альтернативну (невійськову) службу, повинен звернутися протягом п'яти календарних днів до військового комісаріату, в якому він перебуває на військовому обліку (пункт 16

Положення).

Етап 3. Призовник на загальних засадах має пройти призовну комісію, яка вирішує питання про його придатність до військової служби. У разі прийняття нею рішення щодо призову віруючої особи на строкову військову службу військовий комісаріат протягом п'яти календарних днів повідомляє відповідний структурний підрозділ місцевої держадміністрації про рішення призовної комісії.

Етап 4. Громадянин, який визнаний призовною комісією придатним до військової служби, протягом п'яти календарних днів після проходження призовної комісії повинен звернутися до відповідного структурного підрозділу місцевої державної адміністрації. Адже на альтернативну службу направляються лише ті громадяни, які підлягають призову на строкову військову службу (стаття 12 Закону, пункт 17 Положення). Тобто визнання непридатним до військової служби звільняє також і від необхідності проходити альтернативну (невійськову) службу.

Етап 5. Протягом періоду проведення призову на строкову військову службу з урахуванням рішення призовної комісії підрозділ місцевої державної адміністрації приймає рішення про конкретне місце проходження віруючим громадянином альтернативної служби. На підставі рішення цього підрозділу громадянину видається направлення для проходження альтернативної служби встановленої форми (пункт 18 Положення).

5. Протягом якого строку призовник повинен подати заяву про направлення на альтернативну (невійськову) службу?

Щоб скористатися конституційним правом заміни військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою призовник після взяття на військовий облік, але не пізніше ніж за 2 місяці до початку встановленого законодавством періоду проведення призову на строкову військову службу, має звернутися з відповідною заявою до структурного підрозділу місцевої держадміністрації (стаття 9 Закону).

Частиною шостою статті 15 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу» визначено, що строки проведення призову громадян України на строкову військову службу на наступний рік визначаються Указом Президента України, який публікується в засобах масової інформації не пізніше як за місяць до закінчення поточного року.

Тобто крайній термін завершується за два місяці до дати початку призову громадян на строкову військову службу, яка щороку визначається в Указі Президента України.

6. Особливості направлення на альтернативну службу під час чергового призову у 2016 році.

З порушенням вимог законодавства щодо термінів Президент України станом на 08.02.2016 року не видав Указ «Про строки проведення чергових призовів, чергові призови громадян України на строкову військову службу та звільнення в запас

військовослужбовців у 2016 році». У 2015 році також була затримка з виданням такого Указу – аж на 2,5 місяці пізніше за визначений у законодавстві термін. Час початку призову важливий для того, щоб віруючі з відповідними релігійними переконаннями могли завчасно подати заяву про бажання проходити альтернативну (невійськову) службу. Зазвичай, в Указах Президента України встановлюється, що черговий призов громадян на строкову військову службу проводиться навесні та восени.

Варто звернути увагу на те, що відповідно до пункту 6 Положення про порядок проходження альтернативної (невійськової) служби, затвердженого Постановою Кабміну від 10.11.1999 року №2066, у разі порушення громадянином встановленого строку подання заяви у ній мають бути зазначені причини її несвоечасного подання. З огляду на зволікання з виданням Указу Президента України про черговий призов, рекомендуємо під час весняного призову у заявах про направлення на альтернативну службу як причину несвоечасного подання заяви вказувати про порушення строків видання відповідного Указу Президента України. Оскільки несвоечасність видання нормативно-правового акту не повинна звужувати обсяг прав громадян, а тому така підстава повинна бути визнана поважною.

7. Який строк проходження альтернативної (невійськової) служби?

Відповідно до статті 6 Закону строк альтернативної служби у півтори рази перевищує строк проходження військової служби. Загальні строки військової служби встановлені у статті 23 Закону України «Про військовий обов'язок та військову службу». При цьому у пункті 33 Положення міститься застаріла норма, яка частково не відповідає нормам цих законів.

Таким чином, загальний строк проходження альтернативної служби становить 27 місяців. Водночас, для осіб з вищою освітою (спеціаліст, магістр) цей строк становить 18 місяців.

8. Де має проходити альтернативна (невійськова) служба?

Віруючі громадяни проходять альтернативну службу на підприємствах, в установах, організаціях, що перебувають у державній, комунальній власності, діяльність яких у першу чергу пов'язана із соціальним захистом населення, охороною здоров'я, захистом довкілля, будівництвом, житлово-комунальним та сільським господарством (стаття 5 Закону). У будь-якому випадку така служба не повинна бути пов'язана з використанням зброї, носінням військової форми та виконанням наказів військових. **Ілля ПАВЛОВ**, юрист – спеціально для

[Інституту релігійної свободи](#)

* * * Уточнюючі запитання до цього роз'яснення та відповіді на них публікуються [у коментарях на сторінці ІРС у Фейсбуці](#)

Підписуйтесь на сторінку ІРС в [Facebook](#) і [Twitter](#) – експертний погляд на законодавство і релігійне життя в Україні та світі.

Інститут релігійної свободи, Київ

www.irs.in.ua